

Σημειώνεται ότι στην υπό εξέταση περίοδο, η Ελλάδα συνήψε είκοσι περίπου συμφωνίες εμπορικών συναλλαγών (clearing) με ευρωπαϊκές κυρίως χώρες, γεγονός που συνέβαλε στην εξισορρόπηση του εμπορικού ισοζυγίου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι διμερείς συναλλαγές με τη Γερμανία. Από το 1933 και μετά το clearing με τη Γερμανία παρουσίασε μεγάλο ενεργητικό υπόλοιπο υπέρ της Ελλάδος, μέρος του οποίου (40,3 εκατ. μάρκα) χρησιμοποιήθηκε για την αγορά αμυντικού υλικού από τη Γερμανία. Παρά τις αγορές αυτές, στο τέλος του 1940 το ελληνογερμανικό clearing παρουσίαζε υπόλοιπο υπέρ της Ελλάδος ύψους 21,9 εκατ. μάρκων (Τράπεζα της Ελλάδος, 1978, σελ. 155, Πίνακας 21).

Επίσης, από την αρχή του 1937, λόγω του Ισπανικού εμφυλίου πολέμου, παρατηρείται σημαντική αύξηση των εισπράξεων από ναυτιλιακά εμβάσματα (ο "ναυλοτιμάρημος" των Lloyd's αυξήθηκε από 76,5 το 1936 σε 115,6 το 1937). Ακόμα μεγαλύτερη αύξηση των εισροών από τη ναυτιλία σημειώθηκε από το Σεπτέμβριο του 1939 και μετά και σε όλη τη διάρκεια του 1940, λόγω της έναρξης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Αντίθετα, οι εισροές από τουριστικό συνάλλαγμα και μεταναστευτικά εμβάσματα, οι οποίες αυξάνονταν έως και το 1938, σημείωσαν μεγάλη πτώση από το 1939 και μετά, λόγω των διεθνών εξελίξεων (Α.Ο.Σ., 1940, σελ. 102).

Εντούτοις, λόγω της καλής πορείας του εμπορικού ισοζυγίου και του ναυτιλιακού συναλλάγματος, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών το 1940 κατέγραψε πλεόνασμα 2,3 εκατ. λιρών στερλινών. (Τράπεζα της Ελλάδος, 1978, σελ. 180).

Νομισματικές και συναλλαγματικές εξελίξεις

Η αναστολή της μετατρεψιμότητας της δραχμής (26 Απριλίου 1932) απάλλαξε την κεντρική τράπεζα από την υποχρέωση να διατηρεί συγκεκριμένη αναλογία μεταξύ «καλύμματος» και νομισματικής κυκλοφορίας. Παρόλα αυτά, έως και το 1939 η νομισματική κυκλοφορία δεν υπερέβη το 80,0% του -μη δεσμευτικού πλέον- ορίου. (Τράπεζα της Ελλάδος, 1978, σελ. 146).

Στην εξεταζόμενη περίοδο η Τράπεζα της Ελλάδος επεδίωκε να καλύπτει τη ζήτηση πιστώσεων, τόσο από τις εμπορικές τράπεζες, όσο και από ιδιώτες, αν οι τελευταίοι δεν ικανοποιούνταν από τις εμπορικές τράπεζες. Λόγω αυτής της πολιτικής οι πιστώσεις της κεντρικής τράπεζας προς εμπορικές τράπεζες και ιδιώτες αυξήθηκαν από 1,5 δισεκατομμύρια δραχμές το 1932 σε 2,9 δισεκατομμύρια δραχμές το 1938 και 3,9 δισεκατομμύρια δραχμές το 1939.

Ταυτόχρονα, το προεξοφλητικό επιτόκιο της Τράπεζας της Ελλάδος μειώθηκε σταδιακά από 12% τον Ιανουάριο του 1932 σε 9% έως το τέλος του έτους. Η πολιτική αυτή συνεχίσθηκε και το 1933 και το επιτόκιο περιορίσθηκε περαιτέρω στο 7% έως τα μέσα Οκτωβρίου. Έκτοτε παρέμεινε σταθερό για περισσότερο από 3 χρόνια και στη συνέχεια μειώθηκε στο 6% τον Ιανουάριο του 1937. Αποτέλεσμα της πολιτικής της κεντρικής τράπεζας για μείωση του κόστους του χρήματος ήταν η πτώση των επιτοκίων χορηγήσεων των εμπορικών τραπεζών, τα οποία το 1938 είχαν υποχωρήσει στο 7% -9%, έναντι επιτοκίων 13% - 16% που επικρατούσαν μερικά χρόνια πριν. (Τράπεζα της Ελλάδος, 1978, σελ. 147-148).

Αναφορικά με τη συναλλαγματική πολιτική, στην εξεταζόμενη περίοδο η Τράπεζα της Ελλάδος αντιμετώπιζε δύο σημαντικά και επείγοντα προβλήματα. Το πρώτο ήταν η ανασύσταση του συναλλαγματικού αποθέματος της χώρας και το δεύτερο ο καθορισμός της ισοτιμίας της δραχμής, σε ένα ιδιαίτερα ευμετάβλητο και ασταθές διεθνές οικονομικό και νομισματικό περιβάλλον.

Όταν ανεστάλη η μετατρεψιμότητα της δραχμής το συναλλαγματικό απόθεμα ήταν μόνο 2,3 εκατ. δολάρια, τα οποία όμως έπρεπε να διατεθούν για την προμήθεια σιτηρών από την αλλοδαπή. Έτσι άρχισε μία προσπάθεια να ανακτηθούν από την ελεύθερη αγορά τα 3,5